

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย

จิราภรณ์ มีชูสิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ จิราภรณ์ มีชูสิน ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาภรณ์ คีนาน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ศิริวัลห์ วัฒนสินธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุษาวดี อัครวิเศษ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อาภรณ์ คีนาน)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ศิริวัลห์ วัฒนสินธุ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ถิรพงษ์ ถิรมนัส)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร ทรัพย์กรานนท์)

วันที่...17...เดือน...มิถุนายน.....พ.ศ. 2552

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากมหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2551

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. อาภรณ์ คีนาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ศิริวิทย์ วัฒนสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน เอาใจใส่และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุษาวดี อัครวิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีรพงษ์ ธีรมนัส ที่กรุณาให้คำปรึกษา และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์

ขอขอบพระคุณนายแพทย์บุญธร ตันวรเศรษฐี แพทย์หญิงวรมณต์ บำรุงสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุษาวดี อัครวิเศษ พันเอกหญิง วราภรณ์ นาครัตน์ และคุณฉัตรวลัย ใจอารีย์ ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วยพิเศษ 5 ที่สนับสนุนและให้โอกาสผู้วิจัยในการลาศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณหัวหน้าแผนกผู้ป่วยนอก และคลินิกโรคหัวใจ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยมหาราช จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้ป่วยภาวะหัวใจวายทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาล ผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านต่าง ๆ

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ที่สนับสนุนทุนบางส่วนเพื่อการวิจัย ทำยที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อชัยวัฒน์ คุณแม่นวลศรี มีชูสิน และน้อง ๆ หลาน ๆ พยาบาลหอผู้ป่วยพิเศษ 5 ตลอดจนเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ ทุกคน ที่ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

จิราภรณ์ มีชูสิน

49911435: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้ใหญ่; พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คำสำคัญ: ปัจจัย/ การรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวาย/ ผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย

จิราภรณ์ มีชูสิน: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย (FACTORS RELATED TO PERCEIVED SEVERITY OF HEART FAILURE IN PATIENTS WITH HEART FAILURE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: อภรณ์ ดินาน, Ph.D., ศิริวัธ วัฒนสินธุ์ M.S. 92 หน้า. ปี พ.ศ. 2552.

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ป่วยภาวะหัวใจวายจำนวน 197 ราย ที่มารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก คลินิกอายุรกรรม โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและคลินิกโรคหัวใจ โรงพยาบาลเจ้าพระยาบรมราช จังหวัดสุพรรณบุรี เลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด เก็บข้อมูลตั้งแต่ เดือนสิงหาคม ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2551 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมมารับประทานอาหารเฉพาะโรค แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมมารับประทานยา แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมออกกำลังกาย แบบสัมภาษณ์การรับรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจวาย และแบบสัมภาษณ์การรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวาย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ป่วยภาวะหัวใจวายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 59.9 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 60 - 79 ปี ร้อยละ 53.3 ($M = 65, SD = 13.22$) ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 62.9 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 74.6 โรคที่เป็นสาเหตุของของภาวะหัวใจวาย ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 48.22
2. ผู้ป่วยภาวะหัวใจวายมีการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายอยู่ในระดับสูง ($M = 132.42, SD = 26.28$)
3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะหัวใจวาย พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย ($r_s = -.25, p < .01$) ส่วนพฤติกรรมมารับประทานอาหารเฉพาะโรค พฤติกรรมมารับประทานยา พฤติกรรมออกกำลังกาย และการรับรู้เกี่ยวกับสาเหตุของภาวะหัวใจวาย ไม่พบว่ามีมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย ($p > .05$)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยนี้ได้แก่ พยาบาลและบุคลากรทางด้านสุขภาพควรส่งเสริมให้ผู้ป่วยภาวะหัวใจวายมีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจวายและการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของภาวะหัวใจวายเป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้ป่วยภาวะหัวใจวายนำความรู้ดังกล่าวไปลดความรุนแรงของภาวะหัวใจวายในระยะเบื้องต้นได้อย่างเหมาะสม ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวาย และการจัดการกับภาวะหัวใจวาย

49911435: MAJOR: ADULT NURSING; M.N.S. (ADULT NURSING)

KEY WORDS: FACTORS/ PERCEIVED SEVERITY OF HEART FAILURE/
PATIENTS WITH HEART FAILURE

JIRAPORN MEECHUSIN: FACTORS RELATED TO PERCEIVED SEVERITY OF
HEART FAILURE IN PATIENTS WITH HEART FAILURE. ADVISORY COMMITTEE:
APORN DEENAN, Ph.D., SIRIWAN VATANASIN, M.S. 92 P. 2009.

This correlational study was aimed to study factors related to perceived severity of heart failure in patients with congestive heart failure (CHF). The sample consisted of 197 CHF patients who followed up at outpatient department of Ayutthaya Hospital and at the heart clinic of Chaoprayayomrat Hospital. Data were collected from August through October 2008 by interviewing questionnaires including demographic, eating behavior, medication adherence, exercise, illness representation of heart failure (known cause of CHF and understanding), and perceived severity of heart failure. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and Spearman's rank Coefficients.

The results were as follows:

1. The majority of patients with congestive heart failure was female (59.9%), age between 60 - 79 year (53.3%), non employed (62.9%), primary school completion (74.6%), and hypertensive history (48.22%).
2. Patients perceived severity of heart failure at a high level ($M = 132.42$, $SD = 26.28$).
3. Only significant factor related to perceived severity of heart failure was the understanding of heart failure ($r_s = -.25$, $p < .01$). Non significant factors related to perceived severity of heart failure ($p > .05$) were eating behavior ($r_s = -.07$, $p = .30$), medication adherence ($r_s = -.02$, $p = .83$), exercise ($r_s = .12$, $p = .09$), and known cause of heart failure ($r_s = -.06$, $p = .43$).

From the results of this study; nurses should promote better understanding and perceived severity of congestive heart failure to help patients to manage severity of congestive heart failure. Future research should explore relationships between perception severity of congestive heart failure and management of congestive heart failure.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจากการวิจัย.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ภาวะหัวใจวาย	11
การรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวาย.....	25
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวาย	28
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	47
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	48
การรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	58
สรุปผลการวิจัย.....	58
อภิปรายผลการวิจัย.....	60
ข้อเสนอแนะ.....	65
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	66
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	76
ภาคผนวก ก.....	77
ภาคผนวก ข.....	79
ภาคผนวก ค.....	82
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	92

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครอบครัว ระยะเวลา ที่ได้รับการวินิจฉัยด้วยภาวะหัวใจวาย จำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษาด้วยภาวะหัวใจวาย และโรคที่เป็นสาเหตุของภาวะหัวใจวาย (n = 197).....	51
2 คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ ความรุนแรงของภาวะหัวใจวายของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย โดยแยกเป็นโดยรวม และรายด้าน (n = 197).....	54
3 คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนน พฤติกรรมการรับประทานอาหารเฉพาะโรค พฤติกรรมการรับประทานยา พฤติกรรมการออกกำลังกาย และการรับรู้ความเจ็บป่วยของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย (n = 197)	55
4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Skewness, SD Skewness ค่า Fisher Coefficients ของพฤติกรรมการรับประทานอาหารเฉพาะโรค พฤติกรรมการรับประทานยา พฤติกรรมการออกกำลังกาย และการรับรู้ความเจ็บป่วยของผู้ป่วยภาวะหัวใจวาย (n = 197)	56
5 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรับประทานอาหารเฉพาะโรค พฤติกรรม การรับประทานยา พฤติกรรมการออกกำลังกาย การรับรู้ความเจ็บป่วยของผู้ป่วย ภาวะหัวใจวาย กับการรับรู้ความรุนแรงของภาวะหัวใจวาย (n = 197).....	57

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10